

Оксана ЧЕПЕЛИК

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ МІСТА «АРТ-БАЛКА '2013»

Існує багато європейських прикладів, коли мистецтво формує культурний простір сучасного міста, змінюючи його і поступово впливаючи на сприйняття міста самими громадянами. Прикладами того як мистецька подія стає значним джерелом натхнення в процесі культурних, суспільних та економічних перетворень міста є фестивалі Арс Електроніка в Лінці (Австрія), фестиваль світла в Ліоні (Франція), фестиваль світла Luminale у Франкфурті (Німеччина), фестиваль VZARI Septembeam в Оломоуц (Чехія) та інші.

5-го липня 2013 р. в Малій Галереї Мистецького Арсеналу Медіа Арт Лаб Київ в рамках проекту «Креативні фасади: візуальне мистецтво + технології + суспільство» провела відкритий круглий стіл «Нові напрями організації публічного простору міст XXI сторіччя та вплив мистецтва на розвиток публічного простору та міського ландшафту».

До участі у круглому столі були запрошені фахівці та митці, що мають практичний досвід реалізації урбаністичних арт-проектів з метою обміну досвідом, обговорення та спільного пошуку нових творчих ідей щодо інтеграції мистецтва у міський культурний ландшафт України та Києва, його можливостей в гуманізації сучасного міста та побудови нових форм мистецьких комунікацій.

Піднімалися робочі питання: якою може бути «ідеальна» мистецька робота для публічного простору (об'єкт, перформенс, акція, нові медіа)? Чи може сучасна мистецька робота бути «агентом прямої дії» у міському просторі? Якою мовою має говорити сучасний художник у публічному (не галерейному) просторі, аби бути переконливим? Які зміни міського простору потрібні для комфортного проживання мешканців: що може запропонувати кожному городянину місто майбутнього? Чим відрізняється культурний простір великих центрів від середніх і малих міст?

В цьому контексті, хочу зупинитися на прикладі сусідів — III Міжнародному фестивалі нової культури «Арт-балка '2013: Місто-сад» (рос.: «Арт-ов-

*«Арт-Балка '2012».
Башта Лоренсо Фернандеса-Ордон'еса*

раг '2013: Город-сад») з Премією паблік-арт, що проходив у місті Вика 31 травня по 2 червня 2013 р., що став однією з найграндіозніших подій у сфері культури і сучасного мистецтва в регіонах Росії.

Вика — це невелике місто Нижньогородської області, населення якого складає близько 70 000 жителів, де знаходяться сім металургійних заводів, власником яких є російський олігарх Анатолій Седих. Фестиваль нової культури в місті Вика — це своєрідний аналог ПінчукАртЦентру, покликаний створити позитивне культурне обличчя його власника, але не тільки в очах фінансової еліти світу, але й мешканців міста, де зосередилися його металургійні заводи. Тобто від цієї іміджевої ініціативи жителі глибинки отримують реальну користь і певні зміни в парадигмі свого існування, починаючи з відремонтованих доріг і закінчуючи пробудженням свідомості, щодо відстоювання своїх прав в урбаністичних трансформаціях. Організатором фестивалю виступає Об'єднана Металургійна Компанія (ОМК), спів-організаторами Благодійний фонд «ОМК-участь» та Адміністрація м. Вика, творчу розробку і координацію фестивалю здійснює Міжнародний культурний проект «Арт-резиденція», керівник Костянтин Гроусс, за підтримки Музею архітектури ім. О. В. Щусєва, Привольської філії ДЦСМ, Інституту М. де Сервантеса.

*«Арт-Балка '2012».
Башта Джона Пауерса, «Big Gini»*

Фестиваль пройшов втретє, і фестиваль з темою «Стріт-арт» [1, 2] відбувся 2011 року і об'єднав вуличне мистецтво та публік-арт в балці міського парку культури і відпочинку, звідки і пішла назва події. Цей фестиваль нової культури з темою «Башта» 2012 року апелював до Башти В. Г. Шухова, адже, саме у Віксі працював один із найталановитіших російських інженерів і архітекторів — творець відомих гіперболоїдних башт.

А III — з теми «Місто-сад: Перетворення міського середовища» — закріпив на карті Росії нове місце зустрічі представників найрізноманітніших жанрів сучасної культури. Їм була надана унікальна можливість взаємодії між собою, результатом чого стали абсолютно нові роботи, які не могли б бути здійснені в інших умовах. З кожним з художників можна було поспілкуватися на майстер-класах, лекціях, побачити процес створення художніх робіт.

Московський музей архітектури ім. О. В. Щусева спеціально для фестивалю нової культури «Арт-балка» підготував виставку «Тінь зеленого міста». Унікальні проекти міст-садів, створені в 1920–1930-х російськими архітекторами, були представлені в будинку-музеї ім. Баташових.

«Місто-сад», поняття, що виникло 150 років тому в Англії, розвинене художниками російського авангарду і архітекторами-конструктивістами, знаходить нове втілення в індустріальному місті XXI ст. Місто-сад — це така собі концепція раю, яку вже більше двохсот років намагаються втілити архітектори,

«Арт-Балка '2013». Премія наблік-арт: «VIVO» Наталі Хохонової (Росія)

художники, філософи з усього світу. За словами куратора фестивалю Дмитра Алексєєва: «організатори обрали цю тему для фестивалю, оскільки хотіли запропонувати свій варіант втілення цієї ідеї і представити можливі варіанти для перетворення міського простору».

На виставці можна познайомитися з самою ідеєю поняття «Місто-сад», яке виникло ще у вікторіанській Англії і було підхоплене ентузіастами в багатьох країнах Європи в ХХ ст. Відвідувачі могли побачити проекти, фотографії креслень, розроблених для передмість Москви і Санкт-Петербургу, промислових центрів Росії. Це реконструкція Москви «Нова Москва», плани і перспективи районів міста, плани і фото підмосковних селищ-садів в Подольську, Шатурі, проектні матеріали архітектурного конкурсу «Зелене місто». На виставці також можна було побачити архівні фотографії, книжки та журнали. Організатори фестивалю представили об'єкти одного з ключових напрямків сучасного мистецтва — ленд-арту, які можуть бути гармонійно вписані в середовище і сприяти благоустрою міста.

А ще до ідеї міста-сада підштовхнула наявність у Віксі велетенського парку культури та відпочинку. Ірина Сєдих, голова опікунської ради Благодійного фонду «ОМК-участь», наголосила, як «важливо зберегти територію парку для жителів міста» та приділяти увагу соціально-вагомим питанням.

*«Арт-Балка ' 2013 ».
Премія публік-арт: «Флюгер»
Сергія Ярлова (Росія)*

Премія публік-арт покликана сприяти створенню і розвитку художнього діалогу в громадській сфері, розвитку міської інфраструктури, художньому оновленню обличчя сучасного міста. Головна мета конкурсу — творення нового креативного міського середовища, що надихає жителів на творче відношення до власного міста. Премія покликана провакувати розвиток на професійному рівні такої сфери мистецтва, як публік-арт.

Прийом заявок на участь у Премії публік-арту проводився в квітні і закінчився 5 травня, а наприкінці травня фестиваль вже стартував. Тобто, його підготовка проходила дійсно в рекордні терміни. До складу журі конкурсу увійшли Анна Гор — директор Нижегородської філії Державного центру сучасного мистецтва, Ірина Сєдих — голова опікунської ради Благодійного фонду «ОМК-Участь», Дмитро Алексєєв — архітектор, художник, засновник і керівник архітектурного бюро «СРСР», куратор фестивалю «Арт-балка», автор Арт-об'єкту «Людина-вежа», Костянтин Гроусс — хореограф, директор і художній керівник арт-проекту ZERO Dance Gallery і Міжнародного культурного проекту «Арт-резиденція», куратор фестивалю «Арт-овраг», Кирило Преображенський — художник, куратор, викладач Школи О. Родченко, Арсеній

«Арт-Балка '2013». Премія публік-арт: «Веселка» Саші Курмаза (Україна)

Сергеев — незалежний куратор, директор школи сучасного мистецтва «Арт-політика», художник Маттео Гідоні — куратор, архітектор і головний редактор журналу *San Rosso*, керівник проекту *Salotto buono*, Майк Хентц — художник, викладач, член ради RAVT, Марія Трошина — головний редактор журнальної групи *Tatlin*.

У конкурсі на премію взяли участь проекти більше 75 художників. П'ять кращих учасників отримали можливість реалізувати свої проекти вартістю 100 000 рублів: «Сад близнюків» Оксани Чепелик (Київ) набрав 6 голосів, проект соціальної скульптури групи Партізанінг (Москва) — 4 голоси, «Флюгер» Сергія Яралова, (Москва) — 4 голоси, проект соціальної скульптури групи Партізанінг (Москва) — 4 голоси, «Веселка» Саші Курмаза (Київ) — 4 голоси, та «VIVO» Наталі Хохонової (Єкатеринбург) — 3 голоси.

У роботі Наталі Хохонової «VIVO» гіпсові відливки у формі вуха розташувалися на пагорбі, навколо вже існуючої скульптури 1950-х. Поєднання різноформатних об'єктів — традиційної паркової скульптури радянських часів і гіпертрофованих за розміром вух, які, неначе, виростають з-під землі, створює можливості нового прочитання. Вони буквально говорять про те, що будь-яка, навіть давно забута, музика може бути почутою. Своєрідна парадоксальність ситуації не робить замах на скульптурний об'єкт, а навпаки — викли-

«Арт-Балка' 2013». Премія наблік-арт: «ВелоВикса» Партізанінга (Росія)

кає його із забуття і дає йому можливість нового життя в мистецтві — гіпсова дівчина-скрипачка знову знаходить слухачів і глядачів. Деяка ілюстративність нівелюється завдяки освоєнню громадськістю нової роботи, у вухах залюбки товчуться діти та сидять дорослі. Нажаль, саме цей факт, а також камерний розмір об'єктів та відсутність належної охорони, спонукав адміністрацію парку по закінченню фестивалю евакуювати ландшафтні скульптурні вуха.

Об'єкт «Флюгер» Сергія Яралова зроблений у вигляді великого дерев'яного стовпа, у верхній частині якого розташований дороговказ, що обертається. Вказівник у вигляді дерев'яної дошки у формі протилежно направлених стрілок, на яких нанесено написи «право» та «ліво». Такі ж написи знаходяться і зі зворотнього боку дошки. Дороговказ може обертатися під дією сили вітру або власної сили спостерігача. Незалежно від свого положення і сторони, з якої на нього дивляться, покажчик завжди абсолютно точно і безальтернативно вказує напрям. Проект відсилає до школи московського концептуалізму 1980-х. За словами автора, цей об'єкт може бути розміщений абсолютно в будь-якому місці, оскільки кордон між «право» і «ліво» проходить скрізь. Кожна людина має також такий власний кордон.

У контексті кордону між лівими і правими тенденціями сприймалася і Робота Саші Курмаза «Веселка», в якій було втілено невинний художній розпис порталів між житловими будинками, стилізований під веселку. Портали в мікрорайоні «Центральний» виникли як імпровізований архітектурний елемент. Справа в тому, що газопостачання у місті прокладене надземним чином, тобто

«Арт-Балка '2013». Премія публік-арт: «ВелоВикса» Партизанінга (Росія)

все місто помережане трубами, прокладеними на висоті 60 см над землею, які над дорогами піднімаються на висоту проїзду. Щоб прикрити цю «окрасу» на масиві, труби над проїздами зашили з трьох боків шифером. Різнокольоровий розпис цих елементів дійсно надав мікрорайону власне обличчя. Хоча, деякі мешканці лякалися від несподіванки при появі відкритих кольорів у них перед під'їздом, в зв'язку з гомофобною компанією, що розгорнулася в Росії з приводу прийняття закону про заборону пропаганди гомосексуалізму. Здається тому, після появи розпису першого порталу автору довелося переорієнтувати свій підхід у напрямку мексиканського стилю. Тобто, робота публік-арт з використання кольорів стала лакмусовим папірцем по виявленню стану суспільної свідомості.

Партизанінг — це міжнародне міждисциплінарне явище, назву яку перекала група московських художників та дослідників у 2011 р. за аналогом — guerilla art. Ними ж був заснований однойменний блог. Проект ставить собі за мету відобразити й популяризувати ідеї вільного висловлювання або дії, спрямовані на переосмислення та перебудову міського середовища й суспільства в цілому через соціально-орієнтовані міські інтервенції. Часто ці проекти

«Арт-Балка '2013». Премія наблік-арт: «Сад близнюків» Оксани Чепелик (Україна)

реалізуються разом зі звичайними городянами, часом є анонімними та не претендують на те, аби називатися мистецтвом.

Проект є тимчасовою лабораторією практик соціальної скульптури [2, с. 119] з проведенням відповідних комунікативних акцій під час фестивалю та залученням до них городян. Практики соціальної скульптури об'єднують дуже різноманітні художні стратегії такі, як урбаністичні інтервенції, утопічні плани, партизанська архітектура, public art нового типу, соціальні акції, проекти, орієнтовані на громаду, інтерактивні медіа, та вуличні перформенси. Соціальні практики у мистецьких працях та інших проектах, що вторгаються у реально-життєві соціальні ситуації, фокусуються на питаннях естетики, етики, співпраці, особистості, медіа-стратегій та активізму, як центральних. Ці різноманітні форми суспільного залучення пов'язані з критичним мисленням, підкреслюючи «завжди присутню напругу між соціальним і просторовим розділенням виробництва, споживання і контролю» [3], що формується завдяки теорії мистецтва взаємодії, соціальній освіті, плюралізму та демократії. Художники, що працюють в цій модальності, або обирають форму створення своєї роботи із залученням специфічної аудиторії, або пропонують критичні інтервенції в межах існуючих соціальних систем, які провокують дебати або кристалізують соціальні обміни.

Ідея групи Партизанінг полягала в тому, аби організувати громадські слухання з городянами, обговорити, що б вони хотіли бачити на вулицях міста і, можливо, сформулювати конкретніші вимоги громадськості. Як передбачало-

*«Арт-Балка '2013».
Премія публік-арт: «Сад близнюків»
Оксани Чепелик (Україна)*

ся, другу частину проекту Партизанінг задовольнятиме конкретні потреби громадян, як, наприклад, встановлення тенісного корту у дворі, перенесення автобусної зупинки або організація майданчика для граффіті. Художники й активісти з групи Партизанінг зупинилися на ідеї суспільного безкоштовного велопрокату «ВелоВикса», втім, ця ідея не була аж надто оригінальною, адже вони вже реалізували такий проект у Москві.

Для фестивалю «Арт-балка» Ігор Поносов і Антон Польський (він же Мейк — художник, активіст, історик мистецтва, що закінчив факультет історії мистецтва Російського державного гуманітарного університету, а з кінця 1990-х займається вуличним мистецтвом) запустили саморобний громадський безкоштовний велопрокат, яким може скористатися будь-який житель міста Вика. Це другий в Росії (після Москви) проект, так званого, вело-шеринга — системи муніципального велопроката (хоча, з власного досвіду маю зазначити, що, чомусь, у Москві ця послуга є платною). На гроші, відведені на створення об'єкту публік-арту, було закуплено 8 простих велосипедів з кошиками і зручними багажниками. Вони були пофарбовані і забезпечені велосипедними замками і номерами. Були створені дві велостанції з описом і картою міста, розташовані коло готелю «Баташов» і кафе «Надзвичайне», що виступають партнерами проекту.

Для того, щоб скористатися безкоштовним велосипедом, «користувачу» потрібно зайти в кафе, показати документ (аби його ім'я занесли до бази да-

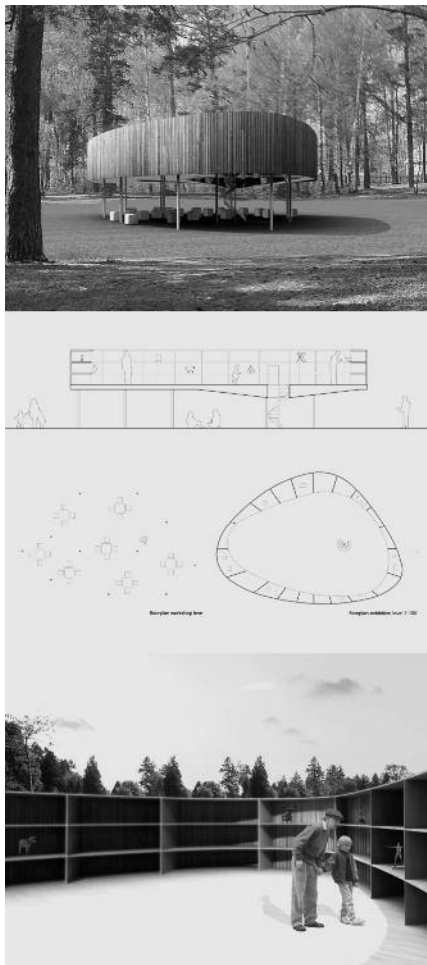

*«Арт-Балка '2013».
Премія публік-арт: «Сад близнюків»
Оксани Чепелик (Україна)*

них) і взяти ключ з номером велосипеда. Після поїздки велосипед потрібно повернути на одну з базових станцій і віддати ключ до закриття кафе. Якщо людина не встигла цього зробити, або просто вирішила забрати велосипед собі, то її ім'я і номер велосипеда з'являться в списку «розшукуваних велосипедів».

Крім того, був відкритий сайт з описом проекту і базою даних, на якому можна перевірити наявність велосипедів, карту міста з позначенням цікавих місць і об'єктів публік-арту [4]. Тут же будь-хто може побачити імена і номери велосипедів тих, хто не встиг або не захотів їх повернути. Вся система заснована на довірі і розумінні того, що велосипеди, велопарковки, як і саме місто, належать його жителям.

Учасники руху Партизанінг просувають ідею того, що мистецтво може бути корисним і повинно відображати інтереси і потреби простих городян. Вони стали відомими після створення саморобної велокарти Москви, що запустила серію змін в підході до цього питання серед журналістів, городян і міських чиновників. Крім того, вони розміщували на вулицях міста саморобні лавки, малювали переходи, де реально переходили люди, опитували городян, залучаючи їх до процесу спільного створення зручного міського середовища, що одночасно ставало об'єктом колективного, або комунікативного мистецтва.

«Арт-Балка '2013».
Проект «The sky is the ceiling»
/ «Небо-стеля»

Проект «Сад близнюків» Оксани Чепелик представив кінетичну скульптуру, що складається з 135 металевих флюгерів, які, як дивовижні квіти, зростаючи, формують об'ємне обличчя немовляти, розташоване на галявині. Воно посміхається, коли вітер дме в один бік, і сумує, коли вітер змінює напрям. У металевій скульптурі, що апелює до локального контексту продукції металургійного комбінату, для фестивалю «Місто-сад: Перетворення міського середовища» розробляється ідея зв'язку світу рослин з силами природи (вітер) і небесними світилами. У багатьох легендах і віруваннях місяць — молодший

брат сонця. У проєкті розглядається дуалістична природа Всесвіту, місяця і сонце — це світила, які мають вирішальний вплив не лише на земну природу і господарські процеси, але і на життя самої людини. І скульптурний образ близнюків апелює до легенд, а також до міфу про двох братів. Коли віє вітер (а треба зазначити, що вітрів у Віксі, що розташована над чотирма озерами, вистачає, які стихають лише під вечір) обличчя оживає і всі елементи починають динамічно крутитися у шаленому вихорі. Так як, робота відтворює обличчя немовляти і вертушки, коли крутяться є дуже привабливими для малюків, а також, аби зберегти скульптуру, створену з легких металевих елементів, для міста, об'єкт був встановлений на території Дитячого будинку м. Вікса.

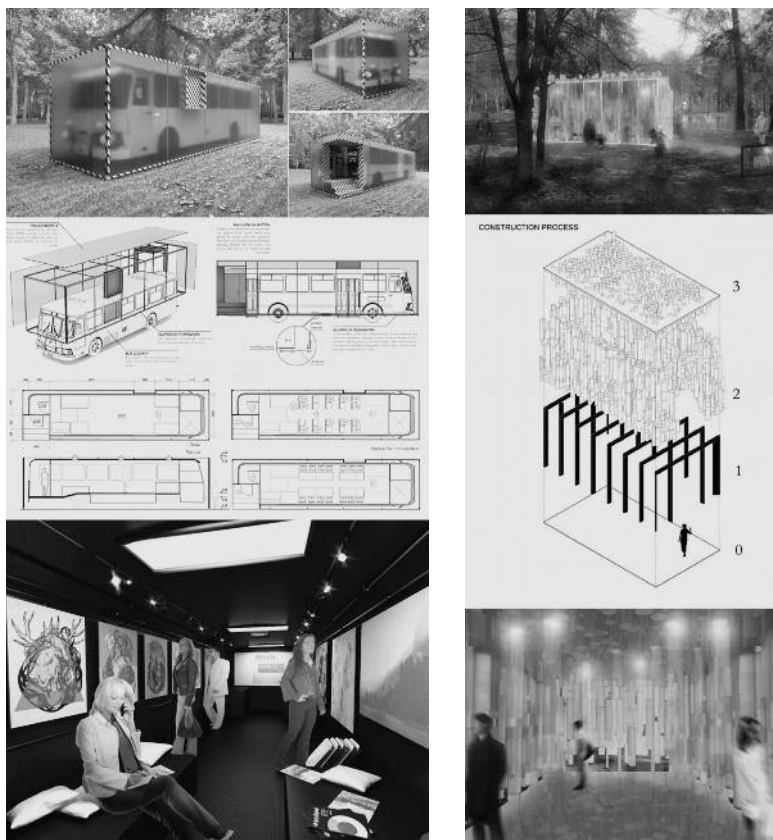
Не дивлячись на те, що фестиваль проходив з 30 травня до 2 червня, художники могли упродовж трьох місяців приїхати та реалізувати свої проєкти. До реалізації проєктів залучалися волонтери та місцеві фахівці, а організаційну підтримку здійснювала керівник молодіжної НГО Юлія Пантилєєва.

У рамках фестивалю було здійснено декілька масштабних міжнародних конкурсних програм: окрім Премії «Паблік-арту» пройшов архітектурний та конкурс «стріт-арту». У міжнародному архітектурному конкурсі «Балансуючий павільйон», проведеному під керівництвом архітектора, художника і куратора Дмитра Алексєєва, взяли участь 600 архітекторів, художників, дизайнерів і інженерів з усього світу, надіславши більше 250 проєктів. З них жюрі (до якого увійшли Одділь Декк, Лоренцо Фернандез-Ордон'єз, Даніель Дендра, Олексій Муратов, Костянтин Гроусс, Дмитро Алексєєв, Ірина Сєдих, Ірина Короб'їна, Олексій Козирь, Євген Асс, Анна Гор) відібрало шість проєктів. Проєкт-переможець отримував право реалізувати свій проєкт в місті Вікса до відкриття фестивалю «Арт-балка», тобто до 31 травня. Для участі у конкурсі було необхідно представити проєкт трансформованого, збірно-розбірного, можливо, мобільного об'єкту, що має одну або декілька точок опор, який можна встановлювати в місті в різних місцях. Організатори конкурсу: благодійний фонд «ОМК-участь», міжнародний культурний проєкт «Арт-резиденція», Державний музей архітектури ім. О. В. Щусєва (МУАР), Державний центр сучасного мистецтва (ДЦСМ), журнал «Проєкт-Росія». Імена авторів залишалися невідомими до моменту оголошення переможця.

До шорт-списку конкурсу «Балансуючий павільйон» Фестивалю нової культури потрапили шість проєктів: «The sky is the ceiling» / «Стеля — небо», «Yellow box» / «Жовтий ящик», «Haptic Pavilion» / «Тактильний павільйон», «Garden City Rings» / «Кільця міста-саду», «На ДРОВА» / «FIREWOOD» та «Візуальний силіконовий фільтр» / «Silicone blur».

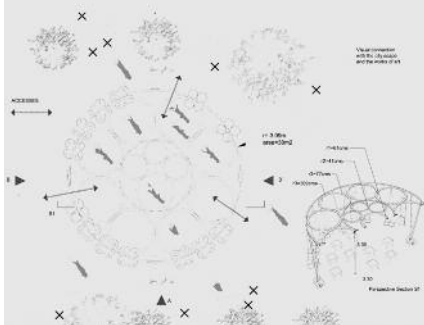
Проєкт павільйону «The sky is the ceiling» / «Стеля — небо» подає обширний деревом заовалений об'єм, піднятий на двометрових дзеркальних опорах.

«Арт-Балка '2013». Проект «Yellow box» / «Жовтий ящик»
«Арт-Балка '2013». Проект «Haptic Pavilion» / «Тактильний павільйон»

Нижній ярус, захищений стелею від дощу, але відкритий проникненню з усіх боків навколишнього простору, є призначеним для лекцій і майстер-класів. Гвинтові сходи ведуть на другий ярус, відведений для виставок. Він, на противагу першому ярусу, оточений глухими стінами, але позбавлений стелі. Його стелею є небо. Тут глядач виявляється виключеним з оточення і, в метафоричному сенсі, з повсякденного життя, що дозволяє йому зосередитися на спогляданні виставлених предметів мистецтва, які будуть захищені від дощу, оскільки їх запропоновано демонструвати на стелажах, влаштованих в товщі стін — у своєрідних «камерах», що становлять основу конструкції хвилеподібних дерев'яних стін.?

*«Арт-Балка '2013».
Проект «Garden City Rings»
/ «Кільця міста-саду»*

У проєкті «Yellow box» / «Жовтий ящик» автори представили павільйон у вигляді старого автобуса, поміщеного в паралелограм з прозорого полікарбонату. За словами авторів, таким чином, вони «звертають увагу людей на вторинне використання сировини і екологічність в дизайні та архітектурі». Внутрішній простір є багатофункціональною галереєю, придатною також для проведення лекцій, майстер-класів і кінопоказів.

У проєкті павільйону «Haptic Pavilion» / «Тактильний павільйон», надихнувшись структурно-просторовою складністю творів Володимира Шухова, автори запропонували закріпити на сталевому каркасі стіни із спаяних по вертикалі полікарбонатних трубок, які, у даному випадку, служать метафорою мета-

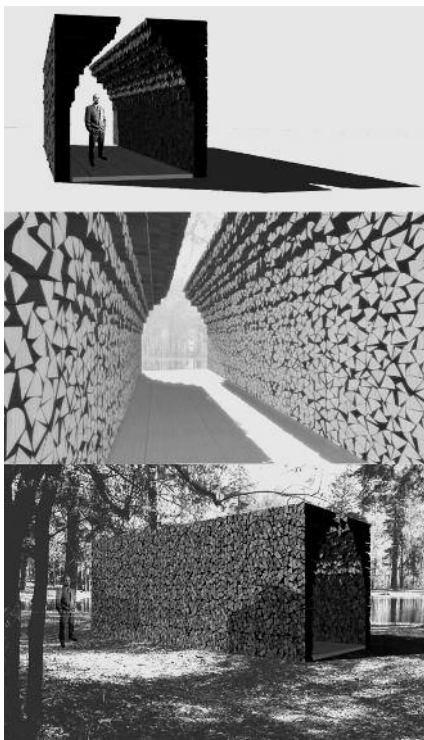

«Арт-Балка '2013». «Балансующий павильон» Хав'єра Понсе (Іспанія)

левих труб виксинського заводу. Напівпрозорі стіни павільйону повинні здаватися на перший погляд нематеріальними, такими, що ширяють у повітрі. Вони мають пропускати всередину м'яке світло і створювати незвичайні світлотіньові ефекти, стираючи межі між «усередині» і «зовні».

Проект «Garden City Rings» / «Кільця міста-саду» 16 квітня було оголошено переможцем конкурсу, і саме його було реалізовано до відкриття фестивалю. Також стало відоме ім'я автора: іспанський архітектор Хав'єр Понсе (JARA Architects). Проста мобільна конструкція: плоский ажурний круг покрівлі з алюмінієвих кілець підтримується чотирма V-подібними опорами на колесах. Зовні з двох боків прикріплено по велосипеду: автор не занадто це підкреслює, але схоже, з їх допомогою павільйон повинен пересуватися. До краю алюмінієвого кільця покрівлі на тросах кріпляються виставкові матеріали, там же по колу можуть бути підвішені табурети з повторно переробленого ПВХ. Автор надихався продукцією Виксунського металургійного заводу (що виробляє труби), а також, що, цілком природою, конструкціями Володимира Шухова.

Автори проекту «На ДРОВА» / «FIREWOOD» пропонують скласти стіни павільйону у вигляді стосу деревини з рослинності парку, постраждалої від коуроїда і призначеної тому на дрова. Два паралельні стоси розширюються догори, утворюючи посередині щось, на зразок, незамкнутого, розкритого по лінії

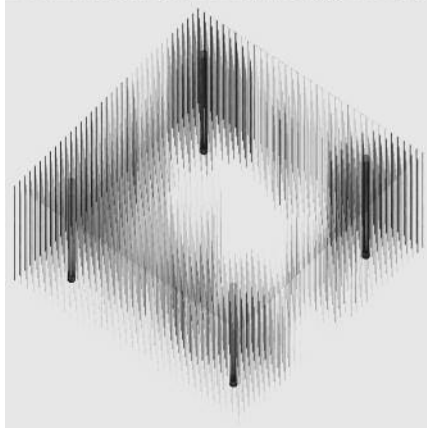
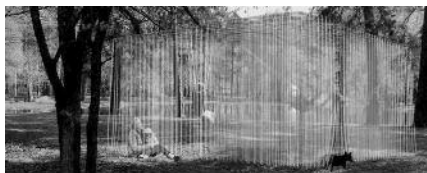

*«Арт-Балка '2013».
Проект «На Дрова» / «Firewood»*

«замкових каменів» склепіння. Для конструктивної жорсткості дрова перев'язуються між собою металевими дротами. Дров'яний павільйон повинен, за задумом авторів, привернути увагу до проблем зеленого фонду нашої планети, актуальних у тому числі і для Вікиси.

У проєкті «Візуальний силіконовий фільтр» / «Silicone blur» конструкція павільйону складається з тонкого блискучого металевого каркаса і безлічі підвішених до нього силіконових трубок трьох діаметрів: 24, 16 і 9 мм, підвішених вертикально так, щоб їх нижні кінці не діставали 10 см до підлоги павільйону. Із трубок можна робити сидіння, гойдалки, або навіть гамаки. Павільйон, за словами авторів, «абсолютно прозорий до контакту із зовнішнім світом...» Він пропускає світло і вловлює зображення з проєкторів, вітер гойдає стіни, дощ зтікає по трубках».

Напрями, які були представлені на фестивалі: архітектура, ленд-арт, стріт-і паблік-арт, музика, танець, мода, а також новітні течії в молодіжній субкультурі та інше. Були продемонстровані також роботи таких художників як

«Арт-Балка '2013».
«Проект Візуальний силіконовий
фільтр» / «Silicone blur»

Лоор.рН (Лондон), Роб Малхолланд (Шотландія), Рікардо Муреллі (Італія), Габор Соєке (Угорщина), Клеменс Бер (Німеччина), Єва Бейлі (Нью-Йорк). Усі вони створили свої скульптури, кожен в своїй оригінальній техніці. Тепер у Віксі можна побачити вуличні роботи таких митців, як EVOL (Берлін) і Філіпп Боделок (Париж), що працюють на межі сучасного мистецтва та стріт-арта.

Рікардо Муреллі (Riccardo Murelli, Рим, Італія) — відомий скульптор з Італії, який активно співпрацює з архітектурними агентствами і дизайнерськими фірмами (такими, як Molteni & C і Natuzzi), намагаючись вписати свою скульптуру в архітектурний простір. Рікардо отримав філософську освіту,

«Арт-Балка ' 2013 ».

Перформанс-скульптура

«Ентазіс денс IV» від Єви Бейлі (США)

та танцюристи Марина Керолянци,

Ганна Николаєва й Анатолій Ляскало

що слугує важливою основою його творчості. Його скульптура виявляє зв'язок між простором і часом, між необхідним та інтервенційним. На основі геометричних форм, його роботи відкривають дискурс про ритм життя людини і про зв'язок між двовимірним і тривимірним.

Габор Міклош Соєке (Gabor Miklos Szoke, Будапешт, Угорщина) закінчив Угорський університет образотворчих мистецтв всього кілька років тому, 2010 р., але вже став відомою фігурою на сцені сучасної скульптури. Він встиг отримати декілька національних і міжнародних премій, 2008 р. виграв стипендію «Амадея» в Угорському університеті образотворчих мистецтв. Останні декілька років створює масивні скульптури, збиті з безлічі дерев'яних планок різних розмірів. Аби дати уявлення про розміри цих скульптур, варто згадати дві з них: динозавр, якого він представив на Угорському фестивалі дерев'яної скульптури 2010 р. був 17 м в довжину, а розмір кита, якого він створив для Культурного Центру СЕТ, склав 26 м.

Роб Малхолланд (Rob Mulholland, Глазго, Шотландія) вчився в Единбурзькому коледжі мистецтв. З моменту появи його перших інсталяцій на початку 1990-х Роб сміливо заявив про себе.

Олексій Козирь (Москва, Росія) — московський архітектор, член Спілки

«Арт-Балка '2013».
Скульптура Рікардо Мурреллі (Італія)

архітекторів. Навчався у школі Архітектурної асоціації (Лондон). Закінчив МАрХІ (Москва). 1994 року спільно з Іваном Чувелевим і Наталією Лабановою відкрив бюро АРХ-4. 2006 року заснував власну архітектурну майстерню «Архітектурна майстерня Олексія Козиря». Через два роки майстерня переїхала на Винзавод, де відкрила архітектурну галерею ЦЕХ V.

Єва Бейлі (Eve Bailey, Нью-Йорк, США) створила свій власний підхід до скульптури, поєднуючи знання в галузі креслення і будівництва з любов'ю до танцю. Вона використовує «відбиток» свого тіла під час руху, щоб розробити ергономічну скульптуру, яку можна використати для виступів. Бейлі виставляє роботи на національному і міжнародному рівнях: у Франції (на своїй батьківщині), Німеччині, Нідерландах, на Кубі і в США. Єва Бейлі отримувала стипендії від Школи образотворчих мистецтв в Парижі і Художнього Інституту в Сан-Франциско. Зараз Єва живе і працює у Брукліні у Нью-Йорку.

Клеменс Бер (Clemens Behr, Берлін, Німеччина) вивчав графічний дизайн в Університеті прикладних наук Дортмунда, закінчив також факультет образотворчого мистецтва в Університеті Барселони (Іспанія). На цей час вивчає образотворче мистецтво в Університеті мистецтв (UdK) у Берліні, Німеччина.

EVOL (Берлін, Німеччина) — стріт-художник, що живе у Берліні. Учасник 4-ї Московської бієнале сучасного мистецтва, EVOL використовує унікальну техніку, у якій зображення створюється за допомогою послідовного використання декількох (до 15) шарів трафаретів, створених за допомогою лазерного різання. Зображення вивірене до міліметра, завдяки чому досягається максимально фотореалістична якість зображення.

Loop.rh (Лондон, Великобританія) — лондонське агентство, яке займається переосмисленням простору життя міста. Під керівництвом художників

«Арт-Балка '2013». Скульптура Роба Малхолланда (Шотландія)

Матіаса Гмакла (Matias Gmachl) і Річел Вінгфілд (Rachel Wingfield), проекти впроваджуються у міський простір і перетворюють його на междисциплінарному рівні. Агентство заслужило міжнародне визнання за свої інсталяції, що світяться, майже невагомі, просторові, що нагадують природне середовище. Їх міські інтервенції реінтерпретують публічний простір. Використовуючи технологію ручної роботи, вони створюють об'єкти з майбутнього.

Філіп Боделок (Philippe Baudelocque, Париж, Франція) займається графікою та стріт-артом і творить у багатьох країнах Європи: «Скрізь, де йому раді». Головний об'єкт його картин — тварини. В основному, він створює масштабні ілюстрації крейдою і олійною пастеллю на стінах, пофарбованих матовою чорною акріловою фарбою.

Максим Сорокін (Москва, Росія) — художник-ілюстратор, скульптор, що народився у Москві. Отримавши вищу художню освіту, малює рекламу, створює кліпи, кіно, концепти і різні ілюстрації. Останнім часом захопився скульптурою.

Лекції прочитали архітекторка Оділь Декк та мистецтвознавець і арт-критик Ірина Кулик. Оділь Декк (Париж, Франція) народилася 1955 р. у містечку Ла-Герш-де-Бретань на півночі Франції. 1978 року закінчила Університет Париж-VI з дипломом архітектора, у 1978–1979 рр. вивчала містобудування в Ін-

«Арт-Балка '2013». Скульптура «Єдиноріг» Габо́ра Со́єке (Уго́рщина)

ституті політичних досліджень в Парижі. 1985 року заснувала архітектурну майстерню в Парижі спільно з Бенуа Корнеттом (Benoit Cornette). Слава прийшла до Декк 1990 р., коли було завершено будівництво адміністративного комплексу банку Vanque Populaire de l'Ouest (ВРО) у Ренні за її проектом. Будівля отримала більше десяти національних і міжнародних премій. 1996 року Декк і Корнетт отримали на Архітектурній бієнале у Венеції «Золотого Льва» за внесок у розвиток світової архітектури. Проекти Одиль Декк репрезентують напрям «гіпер-напруга» / «Hyper-tension». Їх відрізняє новаторське трактування форми і активне використання високих технологій.

Франсиско Інфанте-Арана (Francisko Infante-Arana) — російський художник, фотограф, теоретик мистецтва — представив виставку фотографій. Син іспанського емігранта-республіканця і росіянки. Закінчив МДАХІ ім. В. І. Сурикова. Був членом Товариства художників геометричного і метафізичного напрямку. 1968 року почав створювати інсталяції у відкритому природному просторі. Живе і працює в Москві.

ADME оприлюднили підбірку кращого світового стріт-арту за останній місяць, до неї увійшли роботи EVOL і Максима Реваншс, створені в рамках фестивалю.

Основною місією фестивалю є формування нового відношення мешканців

«Арт-Балка '2013». Стріт-арт Філіпа Боделока (Франція)

міста до звичних речей через перетворення навколишнього простору, поєднання різних форм мистецтва і створення атмосфери, що надихає людей на творчість.

Сценічна програма об'єднала сучасний танець і брейкданс, реп і екстремальні види спорту, художників нових медіа і сучасну електронну музику. Музиканти, хореографи з Британії, Швейцарії, Латвії, Росії, США і Німеччини зустрілися на фестивалі з художниками візуального мистецтва і стріт-арту. Учасниками цього року стали Battery Dance Company (Нью-Йорк), Stomp (Лондон), Саша Пушкін (Берлін), Міметік (Женева), Андрій Ойд (Рига), VJ Амоеба (Лондон), Варвара Павлова-Лісокот (Москва), театр «Альтерум» (Москва), BeatMakerBeat (Санкт-Петербург) і Юрій Елік (Санкт-Петербург) та інші.

Конкурс Брейк-данса оцінював Storm (Берлін, Німеччина) — член журі, перформер, запрошена зірка.

Саша Пушкін (Sasha Pushkin) свій творчий метод називає «Експровізація». Кожен його виступ за суттю є неповторним змішуванням відтінків, настроїв і стилів. Звуки створюються прямо у присутності публіки. Композиції народжуються немовби з повітря, натхненні і загальною атмосферою вечора, і неповторним звучанням інструменту. В атмосферу залу можуть несподівано увірватися настрої Рахманінова, Саті, Скрябіна і Баха. Чи раптом може проявитися концептуальний мінімалізм. Так само, як і елементи блюзу, джазу і багатьох

«Арт-Балка '2013». Сергей Шитников (Sbeza), Россия

інших музичних мов можуть знайти гідне місце у концерті, якщо композитор — імпровізатор відчує, що саме зараз настав їх час.

Швейцарсько-французький проект Mimetic (Жером Судан) стоїть особно на сучасній електронно-індустріальній сцені. Музика Mimetic дуже багатогранна і комплексна, це може бути і абсолютно танцювальна програма і експериментальна, швидше не для руху, а для споглядання. На відміну від багатьох колег за цехом, Жером має класичну освіту, що помітно не лише по віртуозному використанню семплів академічних композиторів, але і за тим чудовим смаком, з яким він підходить до створення своєї музики. «Я хочу дивуватися, щось відчувати, але не розважати(ся)», — так він характеризує свій творчий стиль, за що заслужено має репутацію серед слухачів і колег-артистів як один з кращих на сьогодні концертантів. Mimetic уміє володіти залом, як ніхто інший, запрошуючи в унікальні подорожі то до далеких світів, то у свій внутрішній світ.

Юрій Елік — відеохудожник — і VJ, чия діяльність тягнеться від мультимедійних інсталяцій, перформенсів і відео арту (як у складі Групи 2012 і Project503, так і самостійно) до активної участі в Санкт-петербурзькій сцені (і фестивалях в Росії, Україні, Фінляндії, Угорщині і США) в якості візуального художника/віджея, що співпрацює з безліччю музикантів і DJ'їв, як з Петербургу, так і з усього світу, що грають шумову, електронну, етнічну, рок, джаз і класич-

ну музику. Стиль його відео змінюється разом з музикою, але улюблена тема — барвисті, багаті за фактурою психоделічні імпровізації, що занурюють глядачів в тотальне аудіовізуальне переживання. Можна з упевненістю сказати, що фестиваль вийшов дуже різнобічний, для різних вікових категорій.

Фестиваль нової культури «Арт-балка» був представлений на II Російському федеральному форумі «Розумне місто майбутнього '2013», що пройшов на РІА-новини з 3 по 4 червня. «Розумне місто майбутнього» — ця найбільша подія що стосується майбутнього регіонів і міст Росії, експертний майданчик для дискусії.

Розвивати території, на яких ми живемо, колишніми методами вже неможливо. Пошуками цих методів займаються, у тому числі, і містоформуючі підприємства, одним з яких є «Об'єднана металургійна компанія». На експертній панелі «Соціально-культурний простір міста» виступили директор департаменту із зв'язків з громадськістю «Об'єднаної металургійної компанії» Олександр Кастровец, глава Адміністрації міста Зарічного Пензенської області В'ячеслав Гладков, генеральний директор порталу Slon.ru Максим Кашулінський, куратор суспільних просторів інституту «Стрелка» Катерина Гіршина.

У ХХІ ст. місто стає усе більш залежним від наявності і якості «м'якої інфраструктури», тобто технологічного рівня підприємств, якості знань, культурно-соціальної інфраструктури, всього того, що називають інтелектуальним і соціальним капіталом. Світовий досвід показав, що саме наявність цього капіталу і визначає темпи розвитку сучасного міста. На вісімнадцяти відкритих майданчиках міста за три дні фестивалю побувало більше п'яти тисяч людей. І що вирішально, фестиваль «Арт-балка» це в першу чергу майстер-класи, а потім вже концерти і змагання. У поточному році їх було більше п'ятдесяти. Діти різного віку — від 5 років до 18 і більше — вчилися у майстрів своєї справи мистецтву співати, танцювати, управляти своїм тілом, фантазувати і творити. Паркур, скейт-борд, велотріал, воркаут, а також мистецтво каліграфії, граффіті і багато чого іншого було в центрі уваги підлітків. З ними ділилися своїми навичками і досвідом більше 120 художників і спортсменів з 11 країн світу. Прошли майстер-класи «Каліграфія» японського художника Каорі Исидзїма, «Фантазійна іграшка» російської дизайнерки Катерини Масюри, «Майстерня Стомп», а також лекції німецького архітектора Данієля Дендра, угорського художника Габора Соеке, німецького художника Майка Хентца.

За масштабом і різноманітністю репрезентованих на фестивалі видів мистецтва і спортивних захоплень Віксунський фестиваль не має аналогів в Росії. Той факт, що в рамках фестивалю пройшло цього року п'ять всеросійських конкурсів і два міжнародних, каже сам за себе. Показовим заходом цього року стало проведення соціальної акції «диво-лавка»: більше 400 чоловік розфарбу-

вали 50 лавок, які надалі стануть частиною Парку культури і відпочинку. Творчим командам допомагали художники з різних країн, які приїхали у Віксу для участі у Фестивалі.

Окрім створення фестивалю компанія «ОМК» реконструювала історико-архитектурний комплекс «Будинок Баташових-Шепельових» і ДК металургів, за що і стала лауреатом національної премії «Культурна спадщина», побудувала сучасний чотиризірковий готель для поважних гостей міста. У планах — розбудова тематичного індустріального парку на базі одного з найстаріших заводів Вікси, з переносом туди архітектурно-інженерних пам'яток В. Г. Шухова: водонапірної вежі та конструкції прогону легкопрокатного цеху, які сьогодні знаходяться на режимній території заводів. Фестиваль «Арт-балка» — це ще і реалізація соціальних проектів. У перший день фестивалю відбулося відкриття пандуса для людей з обмеженими можливостями в Центральній дитячій поліклініці міста Вікса.

Цей огляд, покликаний служити не тільки збиранню українського сліду на мистецьких теренах Росії, але й продемонструвати, як Фестиваль «Арт-балка» став експериментальним майданчиком, за допомогою якого митці змогли показати жителям міста, що нова культура і традиційні людські цінності цілком сумісні, і те, що і в малих містах може протікати повноцінне культурне життя. І провінційна Вікса, місто зі своєю історією і своїм характером, виявилася відкритою усьому новому, а мешканці готовими до трансформацій шляхом поступового залучення до творчого процесу і усвідомлення цінності змін завдяки подіям в місті.

За три роки проведення фестивалю місто повністю трансформувалося, тепер стоїть питання про занесення Вікси до списку найбільш популярних туристичних маршрутів Росії. Отже фестиваль нової культури — це і розвиток внутрішнього туризму в Росії через стимулювання інтересу до малих міст.

Здається, саме цю ідею намагалося транслювати наше Міністерство, коли свого часу змінило назву на Міністерство культури і туризму України.

1. Art-Ovrag: Фестиваль новой культуры. — М., 2013.
2. Докладніше див.: *Чепелик О. В.* Практики соціальної скульптури — актуальні тенденції сучасного мистецтва // Сучасне мистецтво: Зб. наук. праць / ІПСМ НАМ України. — К., 2010. — Вип. VII. — С. 119–140.
3. *Харви Д.* Городской опыт: D. Harvey. The Urban Experience. Oxford: Blackwell, 1989 / Перевод В. В. Вагина. (2009) [WWW документ]. — Доступний з <<http://www.urban-club.ru/?p=105>>.
4. [WWW документ]. — Доступний з <<http://partizaning.org/vvyksa/>>.

Анотація. Допис окреслює проблеми, пов'язані з сучасним містом, аналізує практики формування культурного простору міста і вплив мистецтва на розвиток публічного простору та міського ландшафту.

Ключові слова: культурний простір, публічний простір, місто, мистецькі комунікації, паблік-арт, урбаністичні трансформації, місто-сад, ленд-арт, партизанінг, практики соціальної скульптури, активізм, мистецтво взаємодії, кінетична й ергономічна скульптура, стріт-арт, розумне місто.

Аннотация. Статья рассматривает проблемы, связанные с современным городом, анализирует практики формирования культурного пространства города и влияние искусства на развитие публичного пространства и городского ландшафта.

Ключевые слова: культурное пространство, публичное пространство, город, художественные коммуникации, паблик-арт, урбанистические трансформации, город-сад, ленд-арт, партизанинг, практики социальной скульптуры, активизм, искусство взаимодействия, кинетическая и эргономичная скульптура, стрит-арт, умный город.

Summary. An Article examines the problems related to the modern city, analyses practice of the formation of cultural space of the city and influence of art on development of public space and urban landscape.

Keywords: cultural space, public space, city, artistic communications, public art, urban transformations, garden city, land art, partizaning, practice of social sculpture, activism, relational art, kinetic and ergonomic sculpture, street art, smart city.